The Central Research institute
of the Armed Forces of Ukraine

Military Science. Vol. 2 No.4 (2024)

DOI: 10.62524/msj.2024.2.4.14

Підготовка військовослужбовців в умовах війни: взаємодія з програмою НАТО “Defence Education Enhancement Program”, інноваційні освітні процеси та виклики

Анатолій Лойшин
кандидат військових наук
заступник начальника з навчальної роботи
Військовий інститут Київського національного університету імені Тараса Шевченка
e-mail: anatoliy.loishyn@knu.ua
ORCID: 0000-0003-2769-9336

Ірина Серебрянська
доктор філологічних наук, професор
помічник начальника відділу забезпечення якості освітньої діяльності та вищої освіти
Військовий інститут Київського національного університету імені Тараса Шевченка
e-mail: serebryanska@ukr.net
ORCID: 0000-0002-1720-4873

Юрій Пунда
доктор військових наук, старший науковий співробітник
професор кафедри інформаційно-аналітичних технологій
Військовий інститут Київського національного університету імені Тараса Шевченка
e-mail: yurii.punda@knu.ua
ORCID: 0000-0002-1431-2318

Дмитро Музиченко
кандидат військових наук, доцент
начальник відділу забезпечення якості освітньої діяльності та вищої освіти
Військовий інститут Київського національного університету імені Тараса Шевченка
e-mail: dmytro.muzychenko@knu.ua
ORCID: 0000-0001-6470-1402

Андрій Серебрянський
старший помічник начальника відділу забезпечення
якості освітньої діяльності та вищої освіти
Військовий інститут Київського національного університету імені Тараса Шевченка
e-mail: andrii_serebrianskiy@knu.ua
ORCID: 0009-0002-6959-9050

Анотація. Актуальність проблеми співпраці українських військових навчальних закладів з іноземними партнерами за програмою НАТО “Defence Education Enhancement Program” (DEEP) зумовлена новими викликами у військовій освіті, що постали перед українським суспільством в умовах повномасштабного вторгнення ворога, а також потребою серйозної трансформації в її структурі та змістовому наповненні.

Провідним підходом у дослідженні окресленої проблеми став комплексний аналіз основних здобутків Військового інституту Київського національного університету імені

Тараса Шевченка в напрямку співробітництва з НАТО за програмою з удосконалення військової освіти “Defence Education Enhancement Program”.

У процесі дослідження було систематизовано основні інноваційні здобутки в освітньому процесі ВІКНУ в умовах війни та визначено напрямки подальшого розвитку міжнародного академічного військового співробітництва. Зокрема узагальнено досвід участі ВІКНУ в системі заходів, запропонованих іноземними партнерами: робочі зустрічі керівного складу, обмін найкращими практиками в сфері лінгвістичного забезпечення військ, проходження дистанційних курсів програми DEEP з можливістю опанувати сучасні технології отримання знань та впровадити їх в освітній процес, здійснити часткову диджиталізацію освітнього процесу, інтенсифікувати пізнавальну діяльність курсантів та слухачів, підвищити фаховий рівень викладачів, курсантів та слухачів з використання сучасних онлайн-інструментів.

Розкрито ключові результати міжнародної співпраці ВІКНУ за програмою DEEP: адаптація освітніх програм та створення нових, спрямованих на формування у військовослужбовців лідерських якостей, урахування в освітньому процесі досвіду ведення бойових дій, використання інноваційних методів навчання та модернізація структури навчального закладу, підвищення кваліфікації наукових та науково-педагогічних працівників, зокрема рівня їхньої мовленнєвої компетентності, ознайомлення з новітніми практиками навчання, які використовують у країнах-партнерах, та запровадження набутих знань і вмінь в освітній процес.

Констатовано суттєві кроки на шляху до впровадження стандартів НАТО в підготовку випускників ВІКНУ в напрямку вдосконалення освітнього процесу та застосування нових підходів до системи забезпечення якості освіти.

Ключові слова: військова освіта, стандарти НАТО, Defence Education Enhancement Program, Спільна директива стратегічних командувань НАТО “Освіта та індивідуальна підготовка (075-007)”, таксономія Блума.

Вступ (Introduction)

Розвиток української військової освіти в умовах повномасштабної збройної агресії російської федерації проти України є одним з основних пріоритетів сучасного суспільства, адже на часі якісна підготовка військовослужбовців, науково-педагогічних працівників, інструкторів та інших фахівців для викладання, планування й ухвалення рішень за стандартами НАТО, а також у частині посилення мовних спроможностей військовослужбовців.

У контексті підвищення якості освіти та підготовки висококваліфікованих фахівців Військовий інститут Київського національного університету імені Тараса Шевченка (далі – ВІКНУ, Військовий інститут) узяв курс на створення сучасної моделі військової освіти, сумісної з країнами НАТО, активно долучаючись до програми з удосконалення військової освіти “Defence Education Enhancement Program” (далі – програма DEEP).

Адаптація наявних освітніх програм та створення нових, спрямованих на формування у військовослужбовців лідерських якостей, урахування в освітньому процесі досвіду ведення бойових дій, використання інноваційних методів навчання та модернізація структури навчального закладу – ключові результати співпраці ВІКНУ з іноземними партнерами за програмою DEEP.

Актуальність статті зумовлена новими викликами у військовій освіті, що постали перед українським суспільством в умовах повномасштабного вторгнення ворога, а також потребою серйозної трансформації в її структурі й змістовому наповненні.

Метою дослідження є комплексний аналіз та узагальнення основних здобутків ВІКНУ в освітньому процесі в напрямку співробітництва з НАТО за програмою DEEP та забезпечення якісної підготовки військовослужбовців.

Методологічна основа (Methodological Framework)

Методологічною основою наукової розвідки є сукупність загальнонаукових та спеціальних методів, застосування яких забезпечило комплексний підхід до вивчення інноваційних процесів у вищій військовій освіті країни й достовірність його результатів. Були використані зокрема методи аналізу та синтезу, узагальнення, класифікації, порівняльний аналіз, описовий метод, за допомогою яких систематизовано основні здобутки ВІКНУ в освітньому процесі й визначено основні напрямки подальшого розвитку академічного військового співробітництва.

Результати (Results)

Головною метою імплементації стандартів НАТО в освітній процес Військового інституту є набуття сумісності з партнерами в питаннях функціонування й застосування збройних сил. Окремої уваги заслуговує питання впровадження вимог Спільної директиви стратегічних командувань НАТО "Освіта та індивідуальна підготовка 075-007" (далі – Спільна директива; [5]), зокрема системи менеджменту якості. У 33 навчальні дисципліни десяти кафедр впроваджують стандарти та публікації НАТО, що сприяє підвищенню якості освіти та загального рівня підготовки військових фахівців, а на близьку перспективу – досягненню відповідності сучасним викликам і стандартам, зростанню ефективності операцій та забезпечення безпеки країни.

У Військовому інституті регулярно здійснюється аналіз основних індикаторів дієвості проведення навчання/підготовки, визначених Спільною директивою: інспектування – контроль якості – гарантування якості – забезпечення якості.

1. Інспектування, корекція курсу під час його проведення – стандартна процедура. Інспектування навчально-матеріальної бази та здійснення самооцінювання. Навчальні програми у Військовому інституті оновлюються майже щороку (з урахуванням впровадження бойового досвіду).

Процедура контролю якості проведення занять охоплює всіх науково-педагогічних працівників. До неї залучений керівний склад інституту, факультетів, кафедр, навчальний відділ, а також відділ забезпечення якості освітньої діяльності та вищої освіти. До того ж застосовується перехресне оцінювання.

2. Контроль якості, моніторинг проведення навчання та оцінювання навчання слухачів поширюються на всіх здобувачів освіти. Після завершення 80% курсів зазнають змін на основі побажань замовників на підготовку військових фахівців, а також відгуків випускників. Зокрема у процесі вдосконалення навчальної програми командного курсу тактичного рівня L-C (ТрО) Сил територіальної оборони "Вишкіл капітанів" були надіслані запити до командирів військових частин, в яких проходять службу випускники, для визначення напрямків подальшого вдосконалення змісту підготовки було отримано 111 звітів-відгуків. На жаль, у зв'язку з участю всіх військових формувань у відбитті агресії з боку російської федерації наразі надходить менше відгуків від зацікавлених сторін про випускників Військового інституту.

3. Гарантування якості. У ВІКНУ розроблено "Положення про систему внутрішнього забезпечення якості", згідно з яким систематично відбувається внутрішня оцінка процесів, підбір викладацького та іншого постійного складу, визначення курсу освіти та індивідуальної підготовки, його перегляд, аналіз індикаторів дієвості проведення навчання (підготовки). Підбір і призначення на посади молодих викладачів передбачають їхню

додаткову підготовку. Прикладом аналізу індикаторів дієвості проведення навчання є використання "Базового переліку індикаторів якості освітніх програм", який проходить апробацію в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка.

Крім того, з метою оптимізації освітнього процесу у Військовому інституті використовують інформаційну систему "Тритон" (система автоматизації КНУ імені Тараса Шевченка), яка дозволяє оперувати базами даних, що містять всю необхідну інформацію про освітню діяльність.

4. Забезпечення якості. Науково-педагогічні й наукові працівники Військового інституту протягом 2023-2024 років взяли участь у низці заходів за програмою DEEP: щорічному оцінювальному засіданні фахівців DEEP із керівним складом вищих військових навчальних закладів та військових навчальних підрозділів закладів вищої освіти України (Польща, Люблін), курсі підвищення кваліфікації викладачів англійської мови (Болгарія, Шумен), курсі вдосконалення рівня володіння англійською мовою науково-педагогічними працівниками вищих військових навчальних закладів та військових навчальних підрозділів закладів вищої освіти (Болгарія, Варна), "Systems Approach to Training (SAT) Course" (Литва, Вільнюс), курсі з прикладної техніки усного послідовного перекладу (Німеччина, Гарміш-Партенкірхен), курсі англійської мови (Болгарія, Софія), курсі підвищення кваліфікації викладачів англійської мови (Словенія, Полиці), курсі "STRATCOM та термінологія НАТО" (Польща, Варшава), обміні досвідом та найкращими практиками у сфері лінгвістичного забезпечення військ (Словенія, Блед).

Крім того, майже 400 представників Військового інституту успішно пройшли навчання на 16-ти дистанційних курсах підвищення кваліфікації науково-педагогічних і наукових працівників у межах програми DEEP, за результатами яких вони отримали відповідні сертифікати (зокрема 40 курсантів проходили онлайн-навчання у сфері масмедіа та графічного дизайну під керівництвом іноземних викладачів). Це дало змогу долучитися до сучасних технологій навчання, запровадити набуті знання та вміння в освітній процес Військового інституту, здійснити його часткову диджиталізацію, інтенсифікувати пізнавальну діяльність курсантів, підвищити фаховий рівень викладачів з використання онлайн-інструментів візуалізації матеріалів лекцій та практичних занять. Наприклад, вивчення курсу "Introduction to NATO" забезпечило усвідомлення шляхів дотримання НАТО спільних для Альянсу цінностей демократії, індивідуальної свободи, верховенства права, мирного розв'язання суперечок. За результатами проходження курсів "The foundational faculty development program" та "E-instructor Certifikation Programe" досягнуто розуміння мети та способів використання активних методів навчання.

Загальним результатом участі в зазначених вище заходах на території країн-партнерів стало підвищення кваліфікації персоналу Військового інституту, рівня його мовленнєвої компетентності, ознайомлення з найкращими практиками країн-партнерів, утілення набутих знань і вмінь в освітній процес, поглиблення розуміння важливості питань кібербезпеки (підвищено рівень захисту інформації, яка обробляється на електронно-обчислювальній техніці, знижено ймовірність стати жертвою кібершахраїв). Було розроблено та проведено навчальні заняття у формі інтерактивних лекцій, панельних дискусій, роботи в синдикаті тощо. Підвищено спроможності інструкторів щодо залучення максимальної кількості слухачів до ефективної роботи як індивідуально, так і колективно. Використання нових інструментів ("Graphic Design for Educators with Canva", "Micro-learning design with H5P e-course") дозволило значно скоротити час науково-педагогічних працівників на підготовку презентаційних матеріалів для проведення всіх видів занять та підвищити якість навчальних матеріалів.

До того ж до проведення навчальних занять та моніторингу якості освітнього процесу залучено представників замовників на підготовку військових фахівців, що позитивно

впливає на результати. Проводяться опитування здобувачів освіти, на основі аналізу яких вносяться зміни в програми підготовки.

Однією з особливостей впровадження положень Спільної директиви в освітньо-професійні програми Військового інституту є використання таксономії Блума – багатоярусної моделі педагогічних цілей у пізнавальній сфері, які можуть бути виражені через елементи засвоєння (знання, розуміння, застосування, аналіз, синтез, оцінювання) – розумові навички та інтелектуальні здібності, які розташовані послідовно, прогресуючи від запам'ятовування та згадування чи розпізнавання конкретних фактів до оцінювання та створення нових знань. Успішне навчання на нижчих рівнях дає змогу перейти до вищих рівнів таксономії.

Під час оновлення освітньо-професійних програм у Військовому інституті (зокрема у процесі формулювання мети, компетентностей та результатів навчання) були використані ключові формулювання, які відповідають рівням таксономії Блума (окремі приклади наведено в табл. 1 нижче).

Наприклад, на рівні усвідомлення/розуміння (другий рівень таксономії) під час формулювання цілей/результатів навчання за тематикою вивчення принципів війни доречно використовувати ключові слова *класифікувати, відрізняти, групувати, інтерпретувати, узагальнювати*, створюючи з ними словосполучення відповідно до змісту навчальних занять (як-от: *класифікувати принципи війни; відрізняти принципи оперативного мистецтва; групувати принципи загальновійськового бою; узагальнювати історичні підходи з формування принципів воєнного мистецтва*).

Щодо змін в організаційно-штатній структурі Військового інституту, було вжито низку заходів, які забезпечують досягнення завдань, визначених Стратегією менеджменту військової освіти (далі – Стратегія): структуру військової освіти приведено у відповідність з етапами побудови службової кар'єри; реалізовано поєднання формальної (академічної) та неформальної (кар'єрної військової) освіти з періодичним підвищенням кваліфікації за фахом; розпочато заходи, спрямовані на реалізацію принципу "освіта впродовж військової кар'єри": бакалавр, який отримав освіту у Військовому інституті, має змогу під час проходження служби вчитися на кар'єрних курсах (L-курси), здобувати освіту на другому (магістерському) рівні вищої освіти, підвищувати кваліфікацію на курсах перепідготовки та підвищення кваліфікації.

Таблиця 1. Приклади використання ключових формулювань таксономії Блума

№ з/п	Когнітивний домен	
	Рівні	**Ключові слова та приклади**
1	**Знання/ запам'ятовування:** здатність згадувати факти, поняття, принципи та процедури вивченого раніше матеріалу.	**Ключові слова:** упорядкувати, визначити, дублювати, ідентифікувати, перераховувати, позначати, збігатися, називати, замовляти, пригадувати, читати, відтворювати, розпізнавати, вибирати, констатувати. **Приклади:** розкажіть про політику; перерахуйте правила безпеки.
2	**Усвідомлення/ розуміння:** здатність тлумачити інформацію, конструювати значення та розуміти факти, поняття, концепції, принципи та процедури.	**Ключові слова:** розподілити, упорядкувати, класифікувати, перетворити, відрізнити, оцінити, розширити, пояснити, екстраполювати, групувати, ілюструвати, робити висновки, інтерпретувати, мітити, збігатися, перефразувати, передбачати, повторювати, звітувати, перераховувати, переглядати, переформулювати, переписати, вибрати, виокремити, узагальнити, теоретизувати, перекласти. **Приклади:** узагальніть принципи війни; поясніть налагодження/усунення несправностей комп'ютерної системи.

Продовження таблиці 1. Приклади використання ключових формулювань таксономії Блума

3	**Застосування:** здатність використовувати концепції, принципи та процедури як у нових, так і в конкретних ситуаціях.	**Ключові слова:** застосовувати, асоціювати, адмініструвати, обчислювати, змінювати, класифікувати, порівнювати, проводити, контрастувати, контролювати, конструювати, виявляти, вивчати, виконувати, застосовувати, встановлювати, досліджувати, ілюструвати, ідентифікувати, впроваджувати, ініціювати, інтерпретувати, маніпулювати, модифікувати, експлуатувати, передбачати, готувати, виробляти, співвідносити, реагувати, показувати, вирішувати. **Приклади:** обчисліть діапазон сонара; розробіть керівні вказівки для співбесіди.
4	**Аналіз:** здатність розбирати на складові концепції, принципи та процедури для підтримання навичок аналітичного мислення та міркування; включає перевірку інформації, висновки та пошук доказів, що підтверджують узагальнення.	**Ключові слова:** аналіз, розбивка, каталог, порівняння, ущільнення, контраст, деконструкція, виведення, проєктування, визначення, діаграма, диференціація, дискримінація, розрізнення, поділ, вивчення, експеримент, пояснення, екстраполяція, графік, висновок, інтерпретація, модифікація, вимірювання, контур, план, прогнозувати, виробляти, кількісно визначати, вирішувати, переглядати, співвідносити, виокремлювати, узагальнювати, шукати, вирішувати, перевіряти, усувати несправності. **Приклади:** розбивка фінансового балансу; вирішення проблем з обладнанням.
5	**Синтез/побудова:** здатність переглядати, адаптувати та інтегрувати ідеї; складання елементів/частин разом для формування нових узагальнень або структур; акцент на створенні та побудові знань на основі нових ідей та творчого мислення, зокрема розробці нових/унікальних структур, систем, моделей та підходів та створення нового значення.	**Ключові слова:** аналізувати, оцінювати, організовувати, збирати, будувати, обчислювати, класифікувати, комбінувати, порівнювати, складати, конструювати, створювати, проєктувати, розробляти, шифрувати, оцінювати, форматувати, формулювати, генерувати, вимірювати, змінювати, окреслювати, організовувати, планувати, виробляти, пропонувати, переставляти, реконструювати, переробляти, співвідносити, реорганізовувати, переглядати, переписувати, спрямовувати, узагальнювати, писати. **Приклади:** сформулюйте оперативний наказ; складіть бізнес-план.
6	**Оцінка:** можливість робити висновки про цінність ідей або матеріалів (критичне мислення та оцінка життєздатності).	**Ключові слова:** оцінювати, порівнювати, робити висновки, протиставляти, критикувати, вирішувати, захищати, описувати, діагностувати, дискримінувати, оцінювати, пояснювати, інтерпретувати, судити, обґрунтовувати, рекомендувати, співвідносити, узагальнювати, підтримувати, перевіряти. **Приклади:** виберіть найбільш ефективне рішення; обґрунтуйте пропозицію.

У ВІКНУ функціонує базовий курс тактичного рівня (L-1A), фахові курси тактичного рівня (L-1B), командні курси тактичного рівня (L-1C), які інтегровано в програми підготовки бакалаврів і магістрів за всіма спеціальностями. Науково-педагогічні працівники кафедр підготовлені до проведення навчальних занять на командно-штабному курсі тактичного рівня L-2. За умови запровадження цього курсу в інституті на ньому також відбуватиметься підготовка офіцерів з лідерства.

На шляху до впровадження нового стилю лідерства, що на часі, перед керівництвом та викладацьким складом ВІКНУ постають важливі завдання, серед яких – удосконалення змісту навчання з урахуванням досвіду дій частин та підрозділів Збройних Сил України під час відбиття агресії з боку російської федерації. Відповідно, у 2023 році було створено нові кафедри: кафедру управління та повсякденної діяльності підрозділів, яка забезпечує викладання процесу прийняття військових рішень (MDMP), та кафедру поведінкових наук, до предметної галузі якої віднесено питання військового лідерства. Створено навчальний об'єкт “основний командний пункт” для формування практичних навичок прийняття військових рішень та проведення командно-штабних тренувань.

Крім того, у структуру ВІКНУ було введено кілька відділень підготовки, інструкторами яких є учасники бойових дій, які пройшли додаткову підготовку й проводять навчальні заняття з різними категоріями військовослужбовців. Для підготовки офіцерів із числа

цивільних бакалаврів для структур психологічної підтримки персоналу до складу Військового інституту було включено навчальний батальйон резерву.

З метою реалізації рішень із формування системи професійної військової освіти у Збройних Силах України Військовий інститут ініціював створення Центру професійної військової освіти як окремого сучасного хабу професійної військової освіти (кінцеве рішення щодо створення цього підрозділу ще не ухвалено), основними структурними елементами якого мають стати курси професійної військової освіти. Структура центру, нові підходи до організації освітнього процесу, які передбачаються в його діяльності, дозволять активно запроваджувати у процес підготовки офіцерів положення Спільної директиви.

У лютому 2024 року в межах створення системи забезпечення якості освіти у Військовому інституті було сформовано відділ забезпечення якості освітньої діяльності та вищої освіти, основними завданнями якого є формування стратегії, політики, процедур та практик для академічного забезпечення якості вищої освіти у Військовому інституті; організація заходів із підготовки до проведення ліцензування освітньої діяльності та акредитації освітніх програм; організація та проведення заходів, спрямованих на визначення відповідності результатів навчання вимогам законодавства, стандартам вищої освіти, професійним стандартам, а також потребам військ; забезпечення дотримання академічної доброчесності; впровадження в освітній процес та підготовку військових фахівців досвіду підготовки та об'єднаного застосування сил і засобів складових сил оборони, а також стандартів та процедур, прийнятих у державах-членах НАТО.

Створення відділу дозволило впорядкувати питання функціонування системи забезпечення якості освіти, розпочати організовувати та здійснювати моніторинг виконання завдань із забезпечення якості освіти структурними підрозділами Військового інституту (факультетами, центрами, кафедрами), організувати роботу з формування на підставі моніторингових досліджень рекомендацій щодо управлінських рішень із підвищення якості вищої освіти, мати консультаційний хаб для надання допомоги з питань забезпечення якості освіти підрозділам інституту, науково-педагогічним і науковим працівникам інституту, а також здобувачам освіти.

З метою задоволення релігійних потреб військовослужбовців та їх душпастирської опіки вперше за всю історію існування Збройних Сил України у Військовому інституті створено Центр підготовки військових капеланів, започатковано відповідні курси з підготовки військових капеланів та помічників військових капеланів.

На кафедрі соціальної роботи у військах (силах) запроваджено курси підвищення кваліфікації з питань соціальної роботи у військових частинах (підрозділах), які забезпечуватимуть Збройні Сили України відповідними фахівцями. У процесі підготовки слухачів курсів використовують підходи країн-членів НАТО до соціальної підтримки військовослужбовців та членів їхніх сімей, зокрема стандарт STANAG 2565 "A psychological guide for leaders across the deployment cycle", розроблений для роботи з військовослужбовцями, які перебувають у ситуаціях складних психологічних переживань, та роботи з їхніми сім'ями.

У 2023 році було створено навчальний батальйон, який забезпечує підготовку та підвищення кваліфікації військових фахівців підрозділів Сил територіальної оборони Збройних Сил України.

Водночас під час реалізації ініціатив зі створення нових підрозділів та впровадження нових програм ВІКНУ зіткнувся з низкою викликів, які потребують окремої уваги та пошуку шляхів подальшого розвитку. Серед них – різне розуміння філософії професійної військової освіти та механічне проєктування підходів і процедур вищої освіти. Особливо яскраво різниця в підходах проявляється під час поєднання формальної і неформальної освіти за окремими спеціальностями (081 "Право") в частині інтеграції курсів ПВО L-1A і L-1B в

академічну складову. До того ж констатуємо відсутність чіткої позиції щодо потреби створення окремих хабів (центрів) професійної військової освіти та відповідних посад у систему професійної військової освіти.

Серед викликів у процесі створення системи забезпечення якості освіти – відповідність вимогам щодо наявності підготовленого персоналу та наявність великої кількості освітніх програм (наприклад, самих тільки освітніх програм курсів професійної військової освіти налічується понад 20).

У процесі досягнення визначених цілей Військовий інститут зіткнувся також із потребою систематичного вдосконалення змісту навчання на основі отриманого досвіду бойових дій, значним збільшенням тривалості практичної підготовки (зокрема загальновійськової підготовки) здобувачів освіти за рахунок використання резерву навчального часу (6 тижнів) та скорочення тривалості відпусток курсантів на час дії правового режиму воєнного стану.

Обговорення (Discussions)

Дослідженням окремих аспектів співпраці з іноземними партнерами за програмою DEEP останнім часом активно займаються як військові, так і цивільні науковці. Питанням трансформації системи військової освіти України з орієнтацією на стандарти НАТО присвячено наукові публікації В. Мірненка та В. Оліферука [4], С. Полторак [7], А. Станішовського [10], С. Стріхи [11].

Проблемі впровадження компетентнісного підходу на базі сучасних технологій навчання за стандартами НАТО, формування національно-патріотичної свідомості та кадрового забезпечення навчально-виховного процесу сучасними високопрофесійними науково-педагогічними кадрами присвячено наукову розвідку В. Ананьїна, О. Пучкова та О. Уваркіна [1].

У статті О. Злобіної наголошено на потребі змін у сфері військової освіти, що зумовлені “необхідністю забезпечення безперервного професійного розвитку військових упродовж військової кар’єри (службової діяльності) для набуття оперативних (бойових, спеціальних) спроможностей виконувати завдання оборонного планування, застосування Збройних Сил України, спільних дій у складі об’єднаних органів військового управління, а також їх сумісності з підрозділами збройних сил держав-членів НАТО до виконання спільних бойових завдань” [3]; схарактеризовано особливості процесу практичної підготовки в межах програми DEEP.

Тему формування нової політики професійної військової освіти загострено в дослідженні О. Цевельова [12].

Шляхи вдосконалення мовної підготовки курсантів у межах академічного військового співробітництва запропонували Ю. Пащук, Д. Каменцев та С. Пасічник [6].

А. Вітченко та С. Гайдаров у своїй статті слушно актуалізували проблему організації педагогічного стажування викладачів вищої військової школи [2].

Порівняльні характеристики використання систем збору та оброблення освітньої інформації з питань оцінювання якості військової освіти у Збройних Силах України та збройних силах держав-членів НАТО представлено в роботі М. Полторака [8].

З огляду на окреслену проблематику сучасних наукових досліджень, які присвячені загальним питанням трансформації системи військової освіти України або окремим його аспектам, виникла потреба застосування комплексного підходу до вивчення напрямів та результатів співробітництва одного з військових вищих навчальних закладів України з НАТО, який би дозволив створити цілісну картину та визначити подальші перспективи. Саме в такому контексті подано матеріал у цій статті: на основі висвітлення досвіду запровадження інноваційних підходів в освітній процес ВІКНУ – від оновлення світогляду

керівництва, викладачів, курсантів та слухачів до вагомих змін у програмах навчання та переструктурування закладу. У полі зору авторів – основні досягнення та виклики на шляху до визначених цілей.

Висновок (Conclusion)

Узагальнюючи досвід співпраці ВІКНУ за програмою DEEP, варто відзначити такі інноваційні здобутки в освітньому процесі:

1. У межах запровадження сучасної євроатлантичної моделі розвитку військового лідера створено систему підготовки лідерів тактичного рівня (в усі освітньо-професійні програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти інтегровано базовий курс тактичного рівня L-1A та фаховий курс тактичного рівня L-1B; в освітньо-професійні програми другого (магістерського) рівня вищої освіти інтегровано командний курс тактичного рівня L-1C; проводиться командний курс тактичного рівня L-1C Сил територіальної оборони Збройних Сил України "Вишкіл капітанів").
2. Зроблено важливі кроки в напрямку підвищення якості освіти у Військовому інституті: запроваджено систему менеджменту якості освіти; створено відділ забезпечення якості освітньої діяльності та вищої освіти; застосовується системний підхід до планування освітнього процесу та сучасні методики активного навчання для проведення різних видів занять; освітній процес частково диджиталізовано.
3. Удосконалено мовленнєві компетентності персоналу та систему вивчення іноземної мови. Розпочато педагогічний експеримент із викладання англійською мовою в одній із навчальних груп курсантів за спеціальністю "Психологія" (навчання проводиться під керівництвом викладача за сучасними методиками й постійним залученням до заходів міжнародного співробітництва). Основу навчальних занять становлять англійськомовні джерела (зокрема стандарти НАТО за профілем навчання). Розроблено та імплементовано в освітній процес англійськомовні версії навчальних дисциплін.
4. Сформовано культуру сприяння взаємодії з програмою DEEP. Забезпечено необхідні структурно-організаційні умови для активного залучення науково-педагогічних працівників до наукових та освітніх заходів, а також дистанційних курсів під егідою Програми. Створено необхідні передумови для впровадження в освітній процес вимог Спільної директиви стратегічних командувань НАТО "Освіта та індивідуальна підготовка, №075-007".
5. Важливим здобутком у межах військового освітнього співробітництва стала підготовка та реалізація курсу розвитку викладацького складу Військового інституту (на основі найкращих практик НАТО). Висвітлення та аналіз питань його організації та методології – перспектива подальших наукових досліджень.

Усі узагальнені нововведення в результаті співпраці з НАТО сприяють створенню у ВІКНУ сучасного освітнього середовища, яке дозволяє готувати висококваліфікованих військовослужбовців для зміцнення обороноздатності країни та національної безпеки, а також зростанню міжнародного співробітництва та партнерства. На шляху до подальшого впровадження положень Спільної директиви важливою буде партнерська підтримка програми DEEP за такими основними напрямами: розвиток системи менеджменту якості освіти та професійний розвиток науково-педагогічних працівників (зокрема підтримка від "Master Instructor Program" у сертифікації курсу розвитку викладацького складу, розробленого працівниками ВІКНУ), удосконалення навчальних планів та програм навчальних дисциплін, а також мовленнєвих компетентностей НПП (продовження інтенсивної співпраці з підвищення кваліфікації у навчальних установах країн-партнерів), стажування викладачів та курсантів у ВНЗ країн-партнерів, встановлення партнерських зв'язків (організація візитів делегацій ВІКНУ до закладів освіти країн-членів НАТО),

розвиток технологій дистанційного навчання та навчальних мереж; максимальне залучення НПП та здобувачів освіти до проходження онлайн-курсів у рамках програми DEEP (“Role of Gender Advisor Course”, “Gender Perspective in Military Operations”, “Pro-Gender Focal Point”, “English Language Training Enhancement Course”, “Cyber Defense Awareness Training”, “10 Principles of Cybersecurity”, “Introduction to Stability Policing”, “Crowd Riot Control Awareness in NATO Operations”, “Stability Policing Contribution to Cultural Property Protection”, “Introduction to NATO”, “Digital learning materials supporting advanced infantry training for AFU as supplied by the Norwegian Armed Forces”, “E-counter Terrorism Reference Curriculum”).

Перспективою подальших наукових досліджень є аналіз реалізації окреслених планів, порівняльна характеристика позитивних та негативних тенденцій в освітньому процесі ВІКНУ, визначення проблемних питань та пошук способів їх вирішення.

Рекомендації (Recommendations)

Матеріали статті можуть бути корисними для представників вищих військових навчальних закладів та структурних підрозділів як порадник у питаннях системного впровадження інноваційних процесів в освітню діяльність та шляхів підвищення якості підготовки випускників.

Використані джерела (References)

1. Ананьїн, В. О., Пучков, О. О., & Уваркіна, О. В. (2019). Актуальні проблеми військової освіти в умовах політичного сьогодення. *Вісник НТУУ "КПІ" Політологія. Соціологія. Право*, 3 (43), 163–168.
2. Вітченко, А. О., & Гайдаров, С. С. (2016). Педагогічне стажування викладачів ВВНЗ: стан, проблеми, шляхи вдосконалення. *Вісник Національного університету оборони України*. НУОУ ім. Івана Черняховського, 1(47), 183–190.
3. Злобіна, О. В. (2023). *Педагогічна освіта: теорія і практика. Збірник наукових праць*, 34(1). Міленіум.
4. Мірненко, В., & Оліферук, В. (2023). Трансформація системи військової освіти: основні тенденції та перспективи. *Військова освіта*, 9–17.
5. Освіта та індивідуальна підготовка 075-007 (10 вересня 2015 року*): Спільна директива стратегічних командувань НАТО: довідкові матеріали* (2021). НУОУ ім. Івана Черняховського.
6. Пащук, Ю. М., Каменцев, Д. С., & Пасічник, С. М. (2021). Основні напрями вдосконалення мовної підготовки курсантів у межах академічного військового співробітництва. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Військово-спеціальні науки*, 1(45), 20–24.
7. Полторак, М. (2021). Особливості використання систем збору та обробки освітньої інформації з питань оцінювання якості військової освіти у Збройних Силах України та збройних силах НАТО: порівняльний аналіз. *Військова освіта*, 254–265.
8. Полторак, С. Т. (2018). Трансформація системи військової освіти України на шляху до досягнення стандартів НАТО. *Наука і оборона*, 3–10.
9. Програма, НАТО. *DEEP Defence Education Enhancement Program (Удосконалення військової освіти)*. URL: http://nuou.org.ua/osvita/osvitni-proeNty/nato-deep/132-nato-deep.html.
10. Станішовський, А. (2023). Концептуальні засади трансформації військової освіти: європейський дискурс. *Перспективи та інновації науки*, 14 (32), 441–451.
11. Стріха, С. (2019). Трансформація системи військової освіти України на шляху до досягнення стандартів НАТО. *Військова освіта*, 147–156.

12. Цевельов, О. (2021). Формування політики професійної військової освіти в Україні в сучасних умовах. *Військова освіта*, 255-267.

Training of military personnel in wartime: interaction with the NATO "Defense Education Enhancement Program", innovative educational processes and challenges

Anatoliy Loishyn
Candidate of Military Sciences
Deputy Head for Academic Work
Military Institute of Taras Shevchenko National University of Kyiv
e-mail: anatoliy.loishyn@knu.ua
ORCID: 0000-0003-2769-9336

Iryna Serebryanska
Doctor of Philology, Professor
Assistant Head of the Department of Quality Assurance
of Educational Activities and Higher Education
Military Institute of Taras Shevchenko National University of Kyiv
e-mail: serebryanska@ukr.net
ORCID: 0000-0002-1720-4873

Yuriy Punda
Doctor of Military Sciences, Senior Researcher
Professor of the Department of Information and Analytical Technologies
Military Institute of Taras Shevchenko National University of Kyiv
e-mail: yurii.punda@knu.ua
ORCID: 0000-0002-1431-2318

Dmytro Muzychenko
Candidate of Military Sciences, Associate Professor
Head of the Department of Quality Assurance of Educational Activities and Higher Education
Military Institute of Taras Shevchenko National University of Kyiv
e-mail: dmytro.muzychenko@knu.ua
ORCID: 0000-0001-6470-1402

Andrii Serebryansky
Senior Assistant to the Head of the Department of Quality Assurance
of Educational Activities and Higher Education
Military Institute of Taras Shevchenko National University of Kyiv
e-mail: andrii_serebrianskiy@knu.ua
ORCID: 0009-0002-6959-9050

Abstract. The relevance of the problem of cooperation between Ukrainian military educational institutions and foreign partners under the NATO program "Defence Education Enhancement Program" (DEEP) is due to new challenges in military education that have arisen

before Ukrainian society in the conditions of a full-scale invasion of the enemy, as well as the need for a serious transformation in its structure and content.

The leading approach in the study of the outlined problem was a comprehensive analysis of the main achievements of the Military Institute of Taras Shevchenko National University of Kyiv in the direction of cooperation with NATO under the program for improving military education "Defence Education Enhancement Program".

In the process of the study, the main innovative achievements in the educational process of the Military Institute of Taras Shevchenko National University of Kyiv in wartime were systematized and directions for further development of international academic military cooperation were determined. In particular, the experience of VIKNU's participation in the system of events proposed by foreign partners is summarized: working meetings of the management team, exchange of best practices in the field of linguistic support of troops, taking distance courses of the DEEP program with the opportunity to master modern technologies for obtaining knowledge and implement them in the educational process, carry out partial digitalization of the educational process, intensify the cognitive activity of cadets and students, and increase the professional level of teachers, cadets and students in the use of modern online tools.

The key results of the international cooperation of the VIKNU under the DEEP program are revealed: adaptation of educational programs and creation of new ones aimed at forming leadership qualities in military personnel, taking into account the experience of conducting combat operations in the educational process, use of innovative teaching methods and modernization of the structure of the educational institution, improvement of the qualifications of scientific and scientific-pedagogical workers, in particular the level of their language competence, familiarization with the latest teaching practices used in partner countries, and introduction of acquired knowledge and skills into the educational process.

Significant steps towards the implementation of NATO standards in the training of VIKNU graduates in the direction of improving the educational process and applying new approaches to the education quality assurance system are noted.

Keywords: military education, NATO standards, Defence Education Enhancement Program, Joint Directive of NATO Strategic Commands "Education and Individual Training (075-007)", Bloom's Taxonomy.